

” Ei näe silmämme, uskomme vaan”

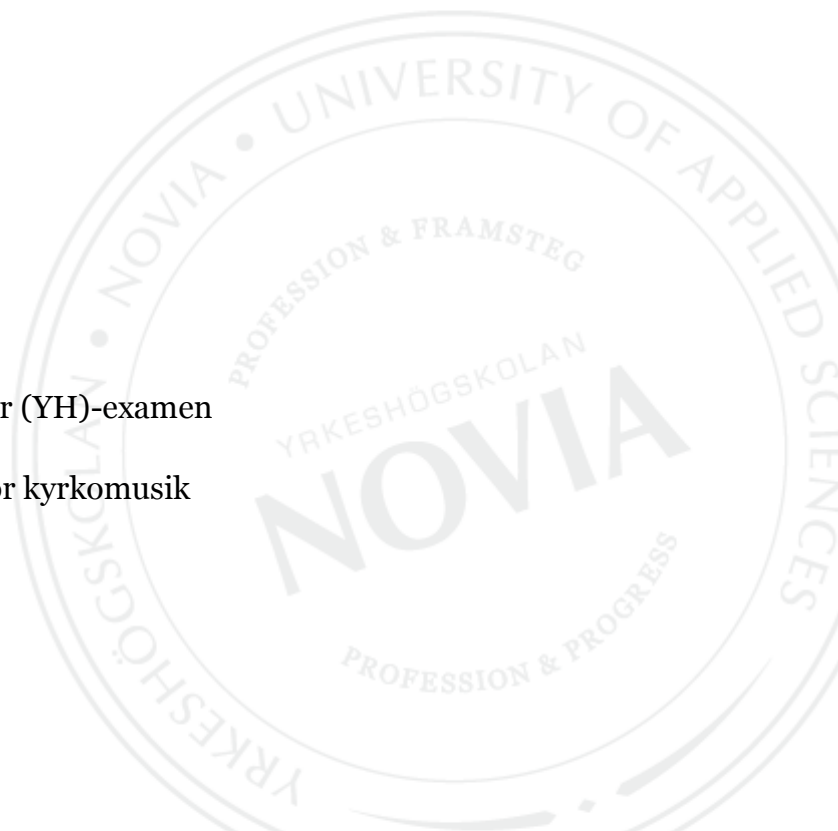
- hengellistä kuoromusiikkia Kaustiselta

Aira Kentala

Examensarbete för musiker (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för kyrkomusik

Jakobstad 9.5.2014

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Aira Kentala

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Muusikko, Pietarsaari

Suunatutumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Kirkkomusiikki

Ohjaajat: Siv Saarukka

Nimike: ”Ei näe silmämme, uskomme vaan”

- hengellistä kuoromusiikkia Kaustiselta

Päivämäärä 9.5.2014

Sivumäärä 24

Liitteet 5

Tiivistelmä

Työni tavoite on viedä kaustislaista hengellistä kuoromusiikkia yli maakunta- ja kielirajojen, ehkä jopa yli valtakunnan rajojen. Olen jakanut työni kahteen osaan. Tässä kirjallisessa osiossa pohdin kansanmusiikin käsitettä ja esittelen kaksi pelimannisäveltäjää Kaustiselta, Konsta Jylhän ja Wiljami Niittykosken. Molemmat olivat tavallisia kansanmiehiä, itseoppineita säveltäjiä ja taitavia viulupelimanneja. Heidän tuotannostaan valitsin hengelliset laulut tarkastelun kohteeksi. Pysin myös selvittämään Jylhän ja Niittykosken musiikin yhteyttä kaustislaiseen perinteeseen.

Työn käytännöllinen osuus on toteutettu kahtena seurakuntatilaisuutena. Kaustisen kirkkokuoro lauloi johdollani Jylhän ja Niittykosken laulujen konsertin Evijärven kirkossa ja Alavetelin kirkkokuoro esitti ruotsiksi käännettyjä kappaleita lauluhartaudessa Alavetelin seurakuntakodissa.

Tilaisuuksissa kerroin lyhyesti säveltäjien taustoista ja siteerasin heidän ajatuksiaan hengellisen musiikin säveltämisestä ja sen perustavoitteesta, laulusta ja soitosta Jumalan kunniaksi. Molemmista tilaisuuksista sain hyvää palautetta sekä kuulijoilta että kuorolaisilta. Työn musiikillinen tavoite toteutui molemmissa: Kaustisen kuoro esitteli Jylhän ja Niittykosken tuotantoa Etelä-Pohjanmaalla ja Alavetelin kuoro ruotsinkielisellä Pohjanmaalla ruotsiksi käännettynä. Opinnäytetyöni teoreettinen osuus toteutui tilaisuuksissa kertomani kautta sekä tässä kirjallisessa esityksessä.

Kieli: Suomi

Avainsanat: hengellinen, kansanmusiikki, Kaustinen, kaustislainen, kuoromusiikki, pelimanni

EXAMENSARBETE

Författare: Aira Kentala

Utbildningsprogram och ort: Musiker, Jakobstad

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Kyrkomusik

Handledare: Siv Saarukka

Titel: ”Ei näe silmämme, uskomme vaan”

- andlig körmusik från Kaustby

Datum 9.5.2014

Sidantal 24

Bilagor 5

Abstrakt

Studiens syfte är att sprida andlig körmusik från Kaustby över landskaps- och språkgränser, tom. över riksgränser. I den skriftliga delen beskriver och utreder jag begreppet folkmusik och presenterar två folkmusikkompositörer från Kaustby, Konsta Jylhä och Wiljami Niittykoski. Båda var vanliga män av folket, självlärda kompositörer och skickliga spelmän. Från deras produktion valde jag att forska närmare i deras andliga sånger. Jag ville också studera hur deras musik har samband med Kaustby folkmusiktradition.

Lärdomsprovets praktiska del utgjordes av Kaustby kyrkokörs konsert i Evijärvi, och en sångandakt i Nedervetil församlingshem med Nedervetil kyrkokör. Under båda tillfällen berättade jag om kompositörernas liv och citerade deras tankar om att komponera andlig musik och dess syfte : att sjunga och spela till Herrens ära. Båda tillfällena uppskattades både av åhörarna och körsångarna.

Studiens syfte förverkligades i båda fallen: Kaustby kyrkokör framförde sånger ur Jylhäs och Niittykoskis produktion i Syd-Österbotten på finska och Nedervetil kyrkokör i svenska Österbotten på svenska, och den teoretiska delen genom mina muntliga presentationer och detta arbete.

Språk: finska

Nyckelord: andlig, folkmusik, Kaustby, körmusik, spelman

BACHELOR'S THESIS

Author: Aira Kentala

Degree Programme: Musician, Jakobstad

Specialization: Church music

Supervisor: Siv Saarukka

Title: "Ei näe silmämme, uskomme vaan"

- sacred choir music from Kaustinen

Date 9.5.2014

Number of pages 24

Appendices 5

Summary

The aim of this study is to distribute sacred choir music from Kaustinen over the bounds of provinces and languages, even over the borders to other countries. This thesis consists of two different parts. In this written part of my thesis I am investigating what the folk music is about. I am also presenting two folk musicians from Kaustinen, Konsta Jylhä and Wiljami Niittykoski. Both were common men of the people, self-educated composers and they also were talented violinists. In this thesis I am concentrating on their sacred compositions. I am also trying to find out how Jylhä's and Niittykoski's music is related to the folk music tradition of Kaustinen.

The practical part of this study includes two different concerts. The first one was a concert in Evijärvi by Kaustinen church choir and the second one was a musical evening devotion in Alaveteli parish with the church choir of Alaveteli. The choir from Kaustinen presented Jylhä's and Niittykoski's production in Southern Ostrobothnia and the choir from Alaveteli in Swedish Ostrobothnia in Swedish language. In both concerts I told about the two composers' lives and their thoughts about composing sacred music, and their thoughts about the aim of these songs: to sing and play praises to the Lord.

The feedback given after these happenings was very positive. Both, the audience and the singers, were pleased with the songs. The aim of the study was reached in these concerts: we crossed one of the province and one of the language bounds.

Language: Finnish

Key words: choir, folk music, folk musician, Kaustinen, sacred

Mitä on taide?

”Vain kaunehin kylliksi kaunista on,

vain paras on parhaiksi hyvää.

Vain kirkkahin kylliksi kirkasta on,

vain syvin on riittävän syvää.

Mikä syömemme herkintä heijastaa,

sen parhaita kieliä koskettaa.

Se on taidetta vaan, sillä ainoastaan

onnen aarteiden arkku on matkassaan.”

Wiljami Niittykoski

Esipuhe

Pitkäaikainen haaveeni on ollut jollain tavoin tuoda esille kaustislaista hengellistä musiikkia myös kielirajan toisella puolella toimiville kanttoreille ja heidän kuoroilleen. AMK Novia on antanut tähän mahdollisuuden opinnäytetyöskentelyä kautta.

Työ on jakaantunut kahteen osaan: käytännöllinen osio kaniinikuorojen kanssa ja kirjallinen selvitys aiheesta. Tässä yhteydessä erityiset kiitokset Alavetelin ja Kaustisen kirkkokuoroille, jotka lupautuivat toteuttamaan kanssani seurakuntailtoja, joiden pääasiallinen sisältö oli Konsta Jylhän ja Wiljami Niittykosken hengellinen kuoromusiikki. Kuorolaiset antoivat itsensä ja aikaansa auttaakseen minua projekteissani.

Kiitos Evijärven seurakunnan työyhteisölle kannustuksesta ja avusta kirkkokonsertin toteutuksessa. Kaustisen kirkkokuoro esitti laajan ohjelman em. kansansäveltäjien ohjelmistoa Keskellä elämää -illassa Evijärven kirkossa. Kiitos Kaustisen Annukka -kanttorille kuoron lainasta! En onneksi pilannut soundia projektin aikana :-)

Kiitos Alavetelin seurakunnalle mahdollisuudesta toteuttaa lauluhartaus seurakuntakodissa. Jylhän ja Niittykosken lauluja esitimme tällä kertaa ruotsiksi, josta kiitos kuuluu rouva Anna-Lisa Klingenbergille. Hän teki käännöstyön äärimmäisen tehokkaasti ja innostuneesti ja onnistui loistavasti pitämään laulujen sisällön ja sielun alkuperäistekstin mukaisena. Kiitos, Anna-Lisa, avustasi ja arvokkaasta ystävydestäsi!

Vielä haluan kiittää opettajaani Dan Lönnqvistiä kannustuksesta ja rohkaisusta opiskeluni aikana. Ilman häntä käsitykseni armosta olisi koko lailla suppeampi :-). Kiitos myös ohjaajalleni, Siv Saarukalle, ystävydestä ja tuesta ja jämäkästä ohjauksesta tämän opinnäytetyön tekemisessä. Te molemmat olette Jumalan lahja pedagogiikalle! Ja minulle! Kiitos, että olette olemassa, Dan ja Siv <3

Viimeisenä vaan ei vähäisimpänä kiitos lapsilleni kannustuksesta ja eteenpäin potkimisesta näiden viiden opiskeluvuoteni aikana! Kun minun uskoni omaan itseeni on ollut heikkoa, te olette jaksaneet vetää minua suosta ylös :-). Erityiskiitos tyttärelleni Anumaijalle ammattitaitoisesta kirjoitusteknisestä avusta ja heleästä naurusta :-D

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Teoria	2
2.1	Yleinen kuvaus kansanmusiikista	2
2.2	Kansanmusiikin synty ja funktiot.....	3
2.3	Kaustislaisia erityispiirteitä.....	6
3	Säveltäjien esittely	9
3.1	Koko kansan Konsta - kansanmusiikki-ikoni.....	9
3.2	Verkkokankhan Ville, Salonkylän Sibelius	11
3.3	Yhteisiä piirteitä	13
4	Rakenteiden tarkastelua	13
4.1	Musiikista.....	14
4.2	Teksteistä	15
4.3	Jylhän ja Niittykosken hengellisen tuotannon työstäminen	19
5	Hengellinen kuoromusiikki toteutettuna	19
5.1	Seurakuntatilaisuudet	20
5.2	Kuorolaisten kommentteja	21
6	Pohdinta	22
	Lähteet	25
	Liitteet	

1 Johdanto

Aloitin kanttoriopinnot YHS Noviassa syksyllä 2009. Siitä asti mielessäni pyöri kysymys, mistä aihe opinnäytetyöhön. Etsin aihetta, joka palvelisi kirkkomuusikoita heidän työssään, ja joka hyödyttäisi myös ruotsinkielisiä kanttoreita. Vuosina 2009 – 2011 olin väliaikaisena kanttorina Kaustisen ja Ullavan seurakunnassa. Kirkkokuoron kanssa käytimme erittäin paljon seurakunnan entisen kanttorin, Markku Vuoren, kuorosovituksia Konsta Jylhän ja Wiljami Niittykosken hengellisistä lauluista (Liite 1). Hiljalleen kypsyi ajatus kaustislaisten, hengellisten kuorolaulujen tuomisesta laajempaan tietoisuuteen.

Kaustiselta on lähtenyt paljon musikoita maailmalle, muiden muassa kanttorit Aaro Kentala ja Ahti Kuorikoski, jotka myös ovat tehneet hengellistä musiikkia. Oma mielenkiintoni kohdistui kuitenkin Jylhän ja Niittykosken musiikkiin, koska itselläni on niistä paljon kokemusta sekä Vuoren kuorossa laulaneena että nyt itse Kaustisen kirkkokuoroa johtaneena.

Hämmästelinkin jatkuvasti kauniita sävelmiä ja puhuttelevia sanoja. Nämä laulut on todellakin tehty palvelemaan ihmisen ikaikaista tarvetta turvautua suurempaan voimaan. Sekä Jylhällä että Niittykoskella oli syvä kristillinen vakaumus. He uskoivat Jumalaan hiljaisella, totisella tavalla ja halusivat laulujensa kautta kertoa Jumalan hyvydestä ja rakkaudesta ihmisiä kohtaan. Jylhä ilmaisee asian näin:

”...paitsi ehkä nämä hengelliset sävelmät. Niistä toivon, että muutkin saisivat niistä sitä Jumalan sanaa. En minä omaksi kunniakseni sitä tahdo, mutta jotenkin Jumalan kunniaksi ne ovat tulleet.”

Tämän työn otsikko, ”Ei näe silmämme, uskomme vaan”, on lainaus Konsta Jylhän säveltämästä kappaleesta Vaiennut viulu, johon Niittykoski teki sanat. Lause kuvaa mielestäni molempien miesten yksinkertaista turvautumista Taivaalliseen Isään.

Työssäni pyrin selvittämään hengellisten laulujen syntyä edeltäneitä olosuhteita näiden pelimannisäveltäjien osalta. Myös laulujen musiikillinen tausta on tutkimuksen kohteena. Niiden juuret ovat syvällä kaustislaisessa kansanmusiikissa.

2 Teoria

Tässä luvussa paneudun kansanmusiikin käsitteeseen yleisellä tasolla. Pyrin myös selvittämään, mihin tarpeisiin se on syntynyt ja mihin tarpeisiin se vastaa. Ensin kuvailen kansanmusiikin yleistä luonnetta, sitten paneudun tarkemmin sen syntyyn ja funktioihin. Viimeisessä alaluvussa kuvailen kaustislaisia erityispiirteitä ja Jylhää ja Niittykoskea niiden edustajina.

2.1 Yleinen kuvaus kansanmusiikista

Kansanmusiikin käsitettä selvitellessäni tutkin useita eri lähteitä. Koululaisen uusi tietosanakirja nro 3 (1974, 759) määrittelee kansanmusiikin: ”laajassa mielessä kaikki se musiikki, jota kansa harrastaa”. Vastakohtana on tällöin musiikkikasvatusta saaneiden harrastama taidemusiikki. Sama lähde jaottelee kansanmusiikin alalajeiksi (a) primitiivisen musiikin, (b) varsinaisen kansanmusiikin ja (c) iskelmämusiikin.

(a) Kansallisromantiikan ja suomalaisuus-aatteen aikakaudella sekä säveltäjät, kirjailijat että taidemaalarit etsivät innoitusta 'primitiivisen' aikakauden musiikista, runoudesta ja tarustosta. Ns. rahvaan musiikiksi luetaan 1800- ja 1900-luvun vaihteesta eteenpäin syntynyt ja esitetty kansanmusiikki. Tällä ajalla oli yhä tavallisempaa, että kansanmuusikot saivat ideoita ja virikkeitä taidemusiikista.

(b) Varsinaiseen kansanmusiikkiin kuuluva rahvaan musiikki ”sekä saa vaikutteita taidemusiikista, että vaikuttaa siihen”. Saunio (1987) kertoo, että taidemusiikista erkani aineksia kansanmusiikkiin ja toisaalta kansanmusiikin aineksia alettiin käyttää taidemusiikissa ja muokata niitä jalostuneempaan muotoon. Esimerkkinä tästä ovat useat suomalaiset säveltäjät, mm. P.J. Hannikainen, jotka alkoivat sovittaa kansanlauluja kuoroille 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa.

Kansanmusiikin käsite on tietosanakirjojen määritelmien mukaan jaettu karkeasti kolmeen osaan. IFMC*:n kokous hyväksyi vuonna 1955 kansanmusiikin erityiseksi musiikin luokaksi. Tässä lainaus Suuresta Musiikkitietosanakirjasta 3(1990, 160):

”Kansanmusiikki on musiikillisen perinteen tuote, joka on muotoutunut suullisen siirtymäprosessin avulla. Tätä perinnettä luoneet tekijät ovat seuraavat:

1) jatkuvuus, joka yhdistää nykyisyyden menneisyyteen, 2) muuntelu, joka on peräisin yksilön tai ryhmän luovasta virikkeestä ja 3) yhteisön suorittama valinta, joka päättää kansanmusiikin säilymismuodosta tai -muodoista. Termiä voidaan soveltaa musiikkiin, jonka kehitys on yhteisön omaa alkuperää ja joka ei ole saanut vaikutteita populaari- tai taidemusiikista. [...] se, että yhteisö muokkaa ja luo musiikkia uudelleen, antaa musiikille kansanmusiikin luonteen.”

(c) Varsinaisen kansanmusiikin aikakauden jälkeen, jo 1930 -luvun alun tienoilta, kansanmusiikki alkaa sekoittua populaarimusiikkiin, iskelmään. Nuoremmat pelimannit, mm. Konsta Jylhä, soittivat sekä vanhaa häämusiikkia että ajan muotikappaleita. Wiljami Niittykoski kertoo, että kansanmusiikki oli 1930 -luvulla melkein boikotin alaisena ainakin uudenaikaisempien soittajien mielestä. (Westerholm, 1985)

2.2 Kansanmusiikin synty ja funktiot.

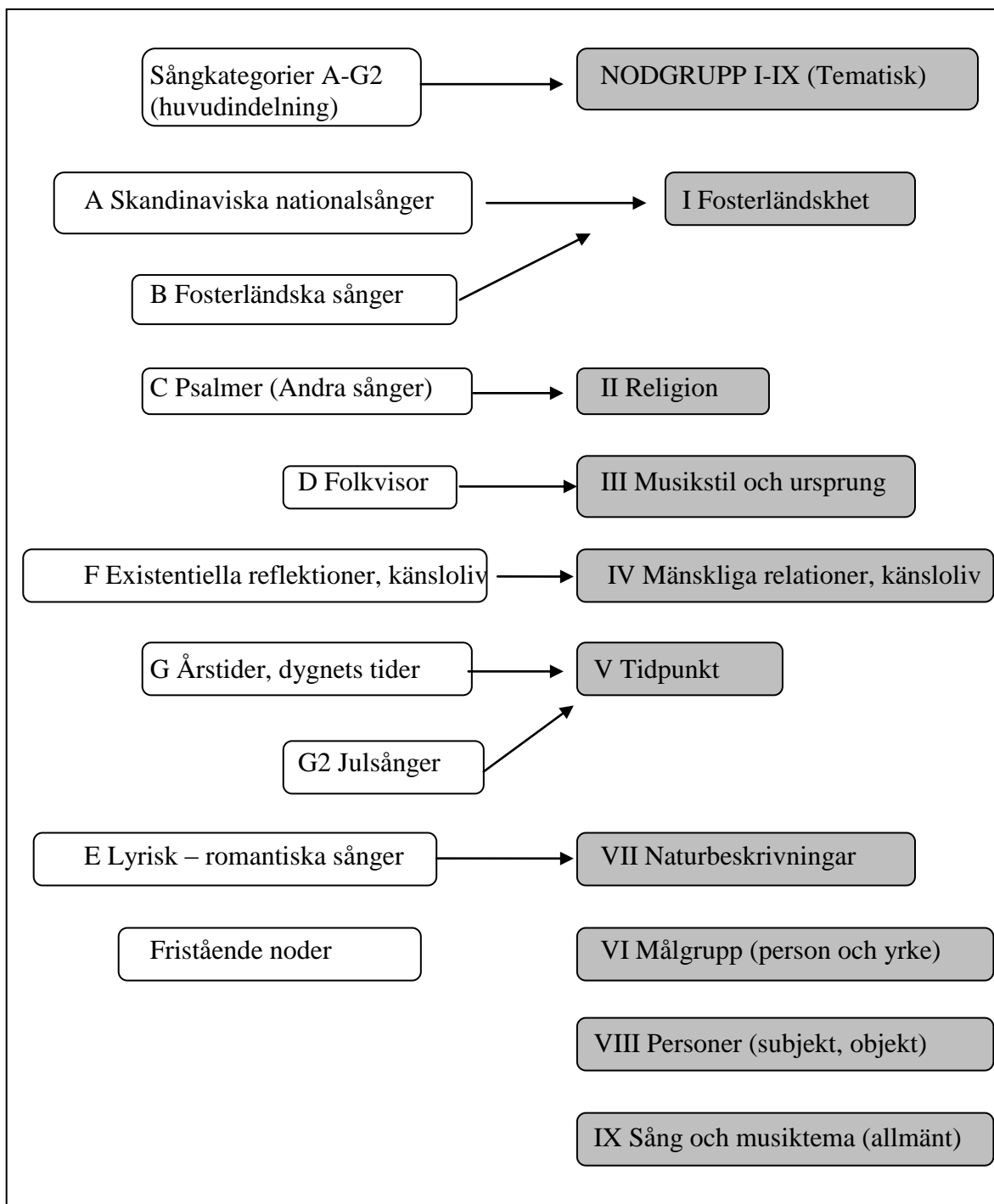
Kansanmusiikin synty ja funktiot ovat teemoja, joita mm. Ipo Saunio on pohtinut (1987). Hänen mukaansa kansanmusiikki syntyy kansan parissa. Sille on aina tekijänsä, mutta tekijän muistamista oleellisempaa on muistaa sävel ja sanat ja tarinat. Kansanmusiikki syntyy esim. tarpeesta kertoa historiaa, perinteitä, tarinoita. Kertomista ja muistamista helpottaa laulaminen. Iltapuhteiden aikana kaikenlaisia sisätöitä tehdessä laulettiin sekä ajankuluksi että viihdytykseksi, mutta ennen kaikkea tiedonkulun takia. Kiertävät runolaulajat lauloivat uutisia ja sukujen historiaa, olivat entisajan tiedonvälittäjiä. Lennart Meri on todennut, että ”laulu on kansakunnan kollektiivinen muisti”.

Edellisessä kappaleessa mainitun ”varsinaisen” kansanmusiikin aikakaudella laulujen sisällöt muotoutuivat käyttötarkoitustensa mukaan. Syntyi työlauluja, kehtolauluja, isänmaallisia lauluja, hengellisiä lauluja, luontokuvauksia, rakkauslauluja, aikaan sidottuja lauluja (esim. joululaulut), tanssi- ja leikkilauluja ym. (Cederholm, 2013).

Soitinmusiikkikin syntyi ihan arkityön tarpeisiin. Paimensoitot autoivat varmaan pikkuisia paimenia olemaan rohkeita metsän vaarojen keskellä ja tietty pillin sävel ja sävy kertoi karjalle missä suunnassa on oma lauma ja oma karjasuoja. Talkootöissä ollessa yksi tai kaksi pelimannia istui pientareella soitellen, jotta työ kävisi laatuun rennosti ja hauskasti. Näitä soittotuokioita voidaan verrata nykypäivän radiomusiikkiin, joka soi työpaikoilla taustamusiikkina. Juhlalilaisuuksissa pelimanneilla oli tärkeä asema. Hääkulkue ja -tanssit,

surusaatot, syntymäpäiväjuhlat, iltamat ja muut kylän väen kokoontumiset olivat pelimannien ”työaikaa” (Asplund, 1981, 155).

Cederholm on väitöskirjassaan (2013) tutkinut suomenruotsalaiseen lauluarteistoon kuuluvien laulujen sisältöjä. Hän on tullut siihen tulokseen, että laulujen kulttuurinen yms. perintö muodostavat yhteisen lauluperinteen ytimen. Tutkimuksen määrittelemään lauluarteistoon kuuluu myös kansanlauluja, mutta vain pieneltä osin. Kuitenkin kaikkien laulujen sisältöjä tutkimalla on löytynyt yhteisiä sisällöllisiä piirteitä myös verrattuna Jylhän ja Niittykosken kappaleisiin.

Kuvio 1. Härledning av huvudnoderna I – IX ur sångkategorierna A – G2 inklusive fristående nodgrupper. (Cederholm 2013)
Lauluryhmien A – G2 tekstien sisällöstä nousevia teemoja I - VII
- myös joitakin irrallisia teemoja VI, VIII ja IX

Toivosen (1995) kirjassa 'Viulujen ja naularistien Kaustinen' on ryhmitelty Konsta Jylhän kappaleita. Ne liittyvät tunnetiloihin, henkilöihin, ammatteihin, paikkoihin ym. aiheisiin. Näitä sisältöjä voi verrata Cederholmin tuloksiin.

Tämän luokittelun voi rinnastaa myös virsikirjan virsien sisältöjä koskevaksi. Virsikirja kulkee ihmisen elämässä mukana kehdestä, kaikkien elämänvaiheiden kautta hautaan saakka ja jatkaa vielä iankaikkisuuteen. Virsikirjassa on toinenkin, kirkkovuoden mukainen, kierto, jossa seurataan kirkkovuoden tapahtumia.

2.3 Kaustislaisia erityispiirteitä

Tässä luvussa kuvailen kaustislaisen kansanmusiikin erityispiirteitä ja kerron, miten ne ilmenevät Jylhän ja Niittykosken musiikissa.

Kaustislaisia pelimannisävelmiä 1 -viikkossa (1972) kuvataan yksityiskohtaisesti viulukappaleiden kaustislaista soittotyyliä. Tässä en niitä tarkemmin käy kuvailemaan, koska ne eivät ole relevantteja työni aiheen kannalta. Hannu Saha ja Simo Westerholm ovat tutkineet kaustislaista perinteistä viulumusiikkia lähteenään ”kolme erinomaista viikkosta, Kaustislaisia pelimannisävelmiä” (ks.edellä, Saunio, 1987). Materiaalissa on 98 pelimannisävelmää 1900-luvulta. Konsta Jylhän musiikin eroja edellä mainittuun on tutkittu kirjasta Konstan parhaat (Edition Coda, 1970).

Kaustislainen viulumusiikki on yksiäänistä. Oktaavikahdennus, eli kahden viulun unisono oktaavi-intervallin etäisyydellä toisistaan, yleistyi kaustislaisen pelimanniryhmän, Purppuripelimannien* (Liite 4) otettua sen käyttöön. Oktaavikahdennusta ei kirjoiteta nuotteihin, se opitaan toisia, kokeneempia pelimanneja matkimalla. Harmoonilla kappaleita säestävät ns. tämmääjät* tyytyivät yleensä ensimmäisen, neljännen ja viidennen asteen soituihin säestäessään. Tässäkin asiassa Purppuripelimannit etenivät pidemmälle: mukaan otettiin myös toinen ja kuudes aste sekä modulaatio.

”Konsta Jylhän musiikki on musiikkia viululle”, toteavat Saha ja Westerholm (1987). ”Olennaista on muun muassa jousenkäyttö, korut ja heleet jne.” Perinteisiin kaustislaisiin sävelmiin verrattuna Jylhä käyttää huomattavasti enemmän mollia kappaleissaan. Vain kolmessa em. kokoelman kappaleista ei ole edes mollitaitetta.

Kaustislainen perinnemusiikki on ollut tanssimusiikkia ja soinut aina duurissa. Sen ambitus eli melodian laajuus on todella iso: keskiarvo on kvartin yli oktaavin. Konstan musiikissa vielä laajempi: keskiarvoltaan sekstin yli oktaavin. Tämä asettaa laulajille valtavia

äänenkäytöllisiä haasteita! Konstan melodioista puolet alkaa sointusävelkuljetuksella ja siitä esimerkkinä on Konstan parempi valssi:

Kuvio 2. Konstan paremman valssin alkutahdit.

Saha ja Westerholm toteavat, että Konsta Jylhän kappaleet ovat syntyneet estradimusiikiksi. Jylhän ja Purppuripelimannien sointi-ihanne on sofistikoitu ja hienostunut, ja siinä pyritään paitsi mahdollisimman suureen puhtauteen, myös kaikenlaiseen kauneuteen (Saunio 1987).

Useista toisensuuntaisista väitteistä huolimatta Jylhän musiikki ei ollut iskelmää, vaan persoonallista muuntelua perinteisestä kaustislaisesta musiikista. Jotkut hänen lauluistaan saivat iskelmän statuksen mm. Vaiennut viulu – siitä huolimatta, että Konsta itse kutsui sitä virreksi – ja Konstan parempi valssi.

Olen tässä verrannut Konsta Jylhän musiikkia perinteiseen kaustislaiseen pelimannimusiikkiin käyttäen lähteenä Sahan ja Westerholmin esitelmää (Saunio 1987). Jylhän sävellyksissä olevista eroista huolimatta hän edustaa selkeästi 1900-luvun kaustislaista perinnettä. Hän oli pidetty ja täystyöllistetty viulupelimanni jo 30- ja 40-luvuilla. Yhteissoittoon vakiintui ryhmä, joka v.1948 sai nimen Purppuripelimannit*. Tällä ryhmällä oli suuri merkitys kaustislaisen kansanmusiikin myöhemmälle leviämislle koko kansan tietoisuuteen. Vuodesta 1964 alkaen Konsta sävelsi ja Purppuripelimannit soitti hänen sävellyksiään ja perinteisiä kaustislaisia kappaleita ympäri Suomenniemeä. Konsta Jylhän ja Purppuripelimannien merkitys kansankulttuurille vahvistui ensimmäisten Kaustisen kansanmusiikkijuhlien myötä. Myös Wiljami Niittykosken merkitys juhlille oli suuri.

Kaustisen ensimmäiset kansanmusiikkijuhlat järjestettiin 1968 (Asplund, 1981). Juhlien tarkoitus oli elävöittää hiukan jo taka-alalle jäänyttä kansanmusiikin harrastusta ja nostaa sen arvoa ihmisten mielissä. Innokkaat talkoolaiset ja tehokas tiedotus edesauttoivat juhlien onnistumista ja leviämistä seuraavina vuosina. Kaustislainen kansanmusiikki nousi esikuvaksi muille maassamme toimiville kansanmusiikin harrastajille. Juhlat henkilöityivät

voimakkaasti Purppuripelimannien keulakuvaan, Konsta Jylhään. Useille pelimanneille ympäri maata Konstan sävellystyö antoi rohkeutta ja kannustusta uskaltaa itsekin säveltää ja vieläpä kertoa siitä.

Wiljami Niittykoski musisoi omalla kotikylällään monipuolisesti. Hän oli kansanpelimanni, säveltäjä ja kuoron- ja orkesterin johtaja. Marsseja ja tanssimusiikkia soittavassa Salonkylän orkesterissa hän oli sekä soittajana että johtajana ja hän myös sävelsi ja sovitti kappaleita orkesterille. Nuorena miehenä hän kuunteli paljon Salonkylän jousikvartetia, jonka klassisempi ohjelmisto mielessään Niittykoski alkoi jo 19-vuotiaana sommitella sävellyksiä.

Tähän taustaan peilattaessa ei suinkaan ole ihme, että hän - kiinnostuttuaan säveltämisestä - otti paljon vaikutteita myös taidemusiikista. Niittykosken sävellykset voidaan jakaa kolmeen ryhmään: ensimmäisen muodostavat vuosisadan alkupuolen salonkiorkesterityyliin liittyvät soitinsävellykset, toisen laulusävellykset, sekä yksin- että kuorolaulut ja kolmannen pelimanniperinteen parhaita piirteitä käyttävät soitinsävelmät (Pulakka, 1995).

”Enemmän vaikutteita minä olen tietenkin saanut siltä Salonkylän ensimmäiseltä kvartetilta. Tietysti se vaikuttaa mitä on oppinut ja kuullut, mistä pitää ja mitä harrastaa.” kertoo Niittykoski itse musiikistaan (Kangas ym. 1980).

Wiljami Niittykoski on tehnyt arvokkaan kulttuuriteon kerätessään noin vuodesta 1925 alkaen ruutuvihkoon piirtämilleen viivastoille oman isänsä ja muiden vanhemman polven soittajien ohjelmistoa. Häntä alkoi kovasti huolestuttaa vanhojen kappaleiden ja vanhan soittotyylin halveksinta ja hän aloitti tämän yhden miehen vastarintaliikkeensä säilyttääkseen palan kansanmusiikin arvokasta historiaa. Wiljamin punainen vihko on korvaamattoman arvokas vertailuaineisto kaustislaisen viulusävelmistön tutkimuksessa.

”Wiljami Niittykosken työ on saanut suurta arvostusta osakseen maamme kaikkien kansanmusiikin harrastajien keskuudessa. Pienen kyläyhteisön tarpeita varten syntyneet sävellykset ovat kasvaneet yli alkuperäisen tarkoituksensa: ne ovat osoittautuneet persoonallisen, kansallisesti merkittävää sanottavaa omaavan säveltaiteilijan työksi. Näissä itseoppineen säveltäjän taidokkaissa töissä piiryy merkillisellä, taiteellisesti kestäväällä tavalla erään kansansäveltäjän, erään kylän,

erään kansan musiikin historian omaperäinen muotokuva. Käytössään olleista musiikillisista ilmaisukeinoista on Niittykoski löytänyt niiden olennaisimman ja pysyvimmän sisällön.” (Kangas ym. 1980).

Jylhän ja Niittykosken kappaleet ovat kaustislaista kansanmusiikkia säilyttäviä ja siihen uusia elementtejä tuovia sävellyksiä, joista Mauno Järvelä toteaa: ”Harvinaisen korkeatasoista ja täysin paikallisista lähtökohdista tehtyä musiikkia.” (Mauno Järvelän suullinen kommentti, 25.4.2014).

3 Säveltäjien esittely

Tässä luvussa kerron Konsta Jylhän ja Wiljami Niittykosken elämänvaiheista ja tuon esille joitakin yhteisiä piirteitä heistä henkilöinä ja säveltäjinä. Lähteinä olen käyttänyt Helistön (1997) ja Kangas ym. (1980) kirjoittamia henkilökuvauksia.

3.1 Koko kansan Konsta - kansanmusiikki-ikoni

Konsta Viljami Viljaminp. Jylhä (1910 - 1984)

Kaustisella oli legendaarinen Santerin kaffila ihan kirkon lähellä. Sen omistaja, Santeri Isokangas, oli musiikkimies vaikka itse ei soittanutkaan. Hän harrasti purppuria ja oli kaikella tavalla musiikista kiinnostunut. Isokangas oli tavallansa promoottorina purppurin ja pelimannimusiikin harrastajille. Kahvilaansa hän hankki pari viulua ja harmoonin, joita kuka tahansa sai soittaa sisään pistäytyessään.

Kahvilassa oli töissä leskeksi jäänyt Mari Jylhä, syntyjään Rasmus Kaarlelan pitäjämästä, jolla oli poika, Konsta Viljami. Konsta vieraili usein äitinsä työpaikalla ja sai siellä tammätä* harmoonilla Kaustisen parhaita viulunsoittajia, mm. Wiljami Niittykoskea. Hyväkorvainen poika sai näin ensimmäisiä kosketuksia kansanmusiikin maailmaan. Myös Konstan edesmennyt isä, Jaakko Viljami Jylhä, ”Marjaanan Ville”, oli kansanpelimanni, joka soitteli, minkä kuorma-auton ajamiseltaan ehti. Konsta oli 2,5-vuotias isänsä kuollessa.

Santeri Isokangas auttoi Konstaa paitsi musiikkiin tutustumisessa, myös ammattiin valmistumisessa. Jo 14-vuotiaana Konsta kuljetti kuormia Santerin lava-autolla, tosin korttita! Autoilijaksi Konsta aikuisena rupesi. Yhdessä naapurinsa Virkkalan Oton kanssa hän hankki ensimmäisen oman auton. Myöhemmin Otto keskittyi taksihommiin ja Konsta jatkoi kuorma-autoilijana. Sodankin aikana hän oli automiehenä.

Eräs puukuorma tuli Konstan elämässä kohtalokkaaksi vuonna 1961. Kokkolan satamassa kuormaa purkaessa Konstan päälle vyöryi tukkeja ja hän sai vakavan aivovamman, jonka seurauksena oli mm. pysyvä tinnitus ja työkyvyttömyys. Onnettomuuden jälkeisenä vuonna 1962 Konsta sai ensimmäisen sydänkohtauksensa. Kohtauksia tuli vuosien kuluessa usein, sairaalassa hän joutui makaamaan monta kertaa, joskus kauankin. Nämä tapahtumat vaikuttivat herkkään mieleen rajusti, masennustakin alkoi esiintyä. Mutta onneksi oli musiikki!

Hääkuoron perustaja ja ensimmäinen johtaja, Aaro Kentala, kehotti Konstaa kokeilemaan säveltämistä, kun sairaseläkeläisenä aikaa oli. Konsta soitti Purppuripelimanneissa* ja kiersi ryhmän mukana ympäri Suomea. Purppuripelimannit tuli tunnetuksi ympäri valtakuntaa ja vähän muuallakin keulakuvanaan Konsta ja Konstan sävellykset. Pian pelkkä nimi Konsta henkilöityi tuohon pelimanniin Kaustisen Pajalanmäeltä ja syntyi kansanmusiikki-ikoni, 'koko kansan Konsta'.

Muusikkona Konsta oli täysin itseoppinut. Konsta sanoi säveltensä vain tulevan, hän soitteli niitä viululla nauhalle ja mm. Heikki Laitinen sitten nuotinsi ne. Kovempi työ oli sitten soinnuttaa kappaleet. Konsta istui harmoonin viereen tapailemaan sointuja. Konsta Jylhän hengellisiä lauluja sovittanut Kaustisen entinen kanttori Markku Vuori kertoo, että Jylhän kappaleiden sovittaminen oli suhteellisen yksinkertaista. Soinnut ovat duureja ja molleja ilman mitään kommervenkkejä (Markku Vuoren haastattelu 2013).

Konstan musiikkia on levytetty mm. Kaustisen kirkkokuoron ja Eija Merilän laulamana. Hänen kappaleitaan ovat levyttäneet myös useat pelimanniyhtyeet.

Konsta oli ujo perimmältä luonteeltaan. Hän suhtautui suosioonsa vaatimattomasti eikä halunnut nostaa itseään esille. Kirkko ja usko alkoivat vuosien kuluessa tulla hänelle tärkeiksi. Konstalta kysyttiin: ”Mihinkäs uskonlahkoon sinä Konsta oikein kuulut?” Vastaus tuli varmana: ”En mihinkään. Uskon vain Raamattuun ja Jeesukseen Kristukseen.”

Joululaulujen tarinaa

Kaustislaisen kauppiaan, Taito Virkkalan poika, Kauppi Virkkala kertoi Konstan ensimmäisen joululaulun historiasta puhelimesta marraskuussa 2012 seuraavaa: 1970-luvun lopussa Konsta toi Taitolle Virketin lihatiskin päälle paperin. ”Täsä ois joululaulu. Viissisikkö kassua?” Taitolle oli tullut jostain mieleen, että Konstan mielestä tämä laulu olisi tuhatvuotinen.

Taito kirjoitti kaksi säkeistöä tähän Konstan ensimmäiseen joululauluun, ”Sävel joulun soi”. Laulu vietiin Kaustisen uudelle kanttorille, Markku Vuorelle, sovitettavaksi. Vuori myöskin lauloi laulun Yleisradion kantanauhalle Maarit Nikulan urkusäestyksellä. Vuonna 2010 Taito Virkkala kirjoitti lauluun vielä yhden säkeistön. Tämä laulu on ainoa hengellinen laulu, jonka Virkkala on kirjoittanut.

Toista joululauluaan Konsta hyräili rukouspiirissä. Paavo Helistö kirjoitti tekstin, ”Joulun aatto nyt saa”, ja Karoly Garam teki sen suurelle yleisölle tunnetuksi.

3.2 Verkkokankhan Ville, Salonkylän Sibelius

Kaarle Wiljami Kaarlenp. Niittykoski (1895 - 1985)

Wiljami Niittykoski tunnetaan monipuolisena miehenä. Tilikkutäkki (1999) antaa Niittykoskelle monta määrettä: torppari, talollinen, kirvesmies, nikkari, kansansoittaja, säveltäjä, runoilija, syvälinen pohdiskelija ja sanomalehti Keski-Pohjanmaan teräväkynäinen kolumnisti.

Kuten edellä jo todettiin, Niittykoski halusi säilyttää vanhemman tyylin pelimannimusiikkia jälkipolville. Hän merkitsi muistiin isänsä ja muiden vanhemman polven pelimannien ohjelmistoa jo 1920-luvulta lähtien.

Nuorena podettu vakava sairaus piirsi jo varhain Wiljamin mielessä elämälle rajat. Ankara kuumetauti vei Wiljamin kuoleman rajalle 16-vuotiaana. Sisaret valvoivat veljen sairastuoteen ääressä uskoen menettävänsä hänet. Wiljami kuitenkin toipui, mutta tauti jätti jälkeensä pysyvän sydänvaivan ja haastoi nuoren miehen hyväksymään kuoleman läheisyyden. Tyttären tytär, pianisti Kaarina Nisonen, kertoo, että Wille-vaari käveli ja

liikkui aina rauhallisesti, koskaan Kaarina ei nähnyt hänen hätäilevän (Nisonen, 2014). Viipyilevä elämäntyyli, syvä pohdiskelu, uteliaisuus ja tiedonhalu kasvattivat Salonkylän Verkkokankaalle avarakatseisen ja viisaan ajattelijan.

Myös henkilökohtainen suhde Jumalaan, elämän antajaan, vaikutti voimakkaasti Wiljamin elämässä ja heijastuu hänen teksteissään humanisuuden rinnalla. Hengellisten laulujensa ja runojensa teksteissä Niittykoski kuvaa lujaa luottamustaan Jumalaan ja tulevan, taivaallisen elämän ihanuuteen. Niittykosken teksteissä esiintyviä teemoja ovat mm. isänmaallisuus, uskonto, rakkaus, vuodenajat ja luonto (vrt. kuvio 1, Cederholm 2013).

Niittykoski oli luja ja vakava rauhanaatteen kannattaja. Hän ei voinut sairautensa vuoksi osallistua sotaan, mutta kärsi sinne joutuneiden rinnalla hengessään. Sisarenpojan kaaduttua hän kirjoitti laulunsa Sankarisuru (Liite 2), joka on tähän työhöni liittyen esitetty molemmilla kotimaisilla kielillä. Erityisesti Niittykoski korotti ääntänsä ydinsodan vastustamisen puolesta:

”Se vaara mikä maailmassa uhkaa esimerkiksi atomiaseen muodossa, siitä ei saisi vaieta vaan siitä pitäisi puhua jopa entistä enemmän. Muussa tapauksessa käy niin, että jos me ihmiset emme lopeta sotia, niin sota lopettaa meidät.” (Hämäläinen, 1996).

Wiljami oli jo varhain kiinnostunut kaikesta kauniista. Sävelten ihmeellinen maailma kiehtoi pikkupoikaa kovasti. Hän opetteli nuotteja seuraamalla ylempien luokkien musiikkitunteja ja tapaillemalla harmoonista säveliä heti, kun yläluokan pojat jättivät soittimen vapaaksi.

Isänsä kuoltua Wiljami Niittykoski joutui luopumaan haaveestaan kouluttautua kirkkomuusikoksi ja otti vastuulleen kotitalan. Hän teki myös puusepän ja nikkarin töitä. Tyttärensä Heikki Paavolan mukaan vaari oli koko ajan tekemässä jotain, mutta rauhalliseen tahtiin. Hänen mielestään Wiljami sai enemmän aikaa elämässään kuin moni hosuja (Paavola, 1995).

Wiljami Niittykoski kertoo säveltensä alkaneen soida päässä, samoin kuin Konstakin musiikkinsa syntyä kuvailee. Niittykoski kuitenkin työsti kappaleitansa toisella tavalla Jylhään verrattuna, analysoiden ja hätäilemättä. Markku Vuori toteaa, että Wiljamin

kappaleiden sovittaminen oli todellinen haaste niiden sisältämien erikoissointujen vuoksi: ylinousevia ja vähennettyjä ym. vastaavia (Vuori, 2013).

Niittykosken sävellyksiä on olemassa yli 200. Niitä on julkaistu levyinä ja nuottikirjana.

3.3 Yhteisiä piirteitä

Jylhän ja Niittykosken elämänvaiheissa voidaan huomata joitakin yhtäläisyyksiä. Heidän lahjakkuutensa yhdistettynä varhaiseen musiikilliseen ympäristöön auttoi musiikillisen kehityksen alkuun ja innosti soittamisen pariin. Molemmat olivat *itseoppineita* muusikoita ja säveltäjiä.

Yhteistä on myös *vakavan sairauden* kokeminen, joka jätti heihin molempiin fyysisen jäljen ja hidasti vauhtia. Tilaa jäi ajattelulle ja *luovuudelle*. Sekä Jylhä että Niittykoski kertovat, miten sävelmät vain alkoivat soida päässä esimerkiksi luonnossa liikkuesssa. Omakohtainen, yksinkertainen *usko* armolliseen Jumalaan on myös näitä kahta kansansäveltäjää yhdistävä tekijä. Heidän harras halunsa oli sävelillään ja sanoituksillaan kertoa Jumalan hyvydestä toisillekin.

Laulujen käyttö seurakuntatyössä

Konsta Jylhän ja Wiljami Niittykosken hengelliset laulut ovat kanttorin käyttömusiikkia. Esimerkiksi liitteenä (Liite 2) olevat laulut on helppo sijoittaa kirkollisiin tai muihin juhliin: Joululaulu tietysti jouluun, Sankarisuru Kaatuneiden muistopäivään tai muuhun isänmaalliseen juhlaan sankarihaudoilla laulettavaksi ja Jäähyväismarssi Pyhäinpäivään tai hautajaisiin. Rukousaiheinen Iltalaulu sopii iltatilaisuuksien päätteeksi ja Armon virtaa kutsun itse yleishengelliseksi lauluksi, joka sopii ihan mihin vain sisältämänsä kristinuskon perusajatuksen vuoksi.

4 Rakenteiden tarkastelua

Seuraavassa jaksossa tarkastelen Jylhän ja Niittykosken hengellisen musiikin tuotantoa esittelemällä ydinpiirteitä sävelmissä ja sanoituksissa. Perustan analyysini Kaustisen

kanttorin, Markku Vuoren, pitämään esitelmään kaustislaisesta hengellisestä kansanmusiikista (1997). Vuori sovitti Jylhän ja Niittykosken hengellisiä lauluja sekakuorolle (SATB).

4.1 Musiikista

”Konsta Jylhän laulujen melodiakulussa tulee selvästi esiin tonaalisuus” (Vuori, 1997). Sävelmät ovat sujuvia ja laulavia, eivät väkisin väännettyjä. Melodiat virtaavat vapaasti eteenpäin, kaartuvat huippupisteeseensä ja laskeutuvat kauniisti päätössäveleen. Vuoren mukaan Jylhän laulujen sovittaminen oli tavallaan helppoa niiden perussointuihin eli sävellajin I – IV – V asteille rakentuvien melodioiden takia.

Jylhää säveltäjänä Vuori kuvaa monipuoliseksi. Kevyemmässäkin musiikissaan Jylhällä on herkkiä ja mollivoittoisia sävelmiä, mutta toisaalta myös iloisia ja meneviä. 1970 -luvulta alkaen Konsta Jylhän uusien kappaleiden sävy alkaa muuttua rauhallisemmaksi ja hartaammaksi. Tätä kehitystä Vuori ei ole tarkemmin analysoinut. Muutoksen huomaa, jos kuuntelee kappaleita ennen ja jälkeen uskoontulon.

Jylhän ja Niittykosken sävellystyylit ovat toisistaan poikkeavia vaikka ne ovat samoista juurista kehittyneetkin. Konsta Jylhä toteaa: *”Wiljami Niittykoski on piremälle kehittynyt meistä kansansoittajista kuin kukaan.”*

Wiljami Niittykoski sanoo, että on oltava jonkinmoinen inspiraatio, ennenkuin voi säveltää ihmisiä koskettavia kappaleita. *”Joka on oppinut, voi rakentaa jotain musikaalista arkkitehtuuria, mutta semmoinen jättää ainakin minun mieleni kylmäksi”*, Niittykoski kertoo Nuottikirjassaan (1980).

Niittykosken laulujen sovitukselta Markku Vuori kirjoittaa seuraavaa:

”Wiljami Niittykosken laulujen sovittaminen kuorolle on varsin vaativaa. Hänen sävelmissään on monesti esim. kromaattista kulkua, joka taas vaatii monipuolista sointujen ja sointujaksojen käyttämistä. Soinnutuksessa käytetään tietenkin selviä duuri- ja mollisointuja. Näiden lisäksi myös vähennettyä, ylinousevaa sekä nelisointua sen eri muodoissa.”

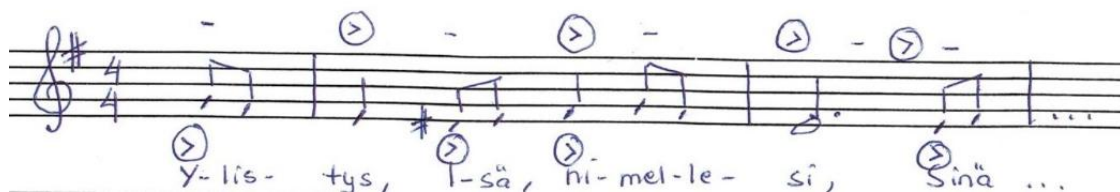
Stemmojen kirjoittaminen oli äänenkuljetuksellisesti vaativaa em. monimutkaisen ja rikkaan sointurakenteen vuoksi.

Niittykosken sävellyksistä huomaa selvästi, että hän on tarkkaan miettinyt sanoitusten sisältöjä ja sävyjä pystyäkseen siirtämään saman tunnemaailman myös sävelkielelle. Sanoman esiintuominen oli Niittykoskelle tärkeää, toteaa Vuori. Markku Vuori on onnistunut sovituksissaan loistavasti. Hänen käyttämänsä klassinen kuorotyyli on soivaa ja kaunista kuunneltavaa (konserttipalautetta Evijärveltä, Sundman 20.2.2014).

4.2 Teksteistä

Laulujen säveltämisessä tavallisin työjärjestys on se, että ensin on teksti ja siihen sävelletään melodia. Konsta Jylhän hengellisten laulujen suhteen kävi päinvastoin: ”Konstalta syntyi ensin melodioita, joihin joku tuttu tai ystävä teki tekstin. Tai sanat syntyivät raamattupiirissä, johon Konsta itsekin kuului.” (Vuori 1997).

Edellisestä johtuen lauluissa on ristiriitoja musiikillisten painojen ja sanapainojen kesken. Kukaan ei kuitenkaan ole halunnut puuttua niihin, ettei laulujen aitous kärsisi (ks. myös Helistö, 1997). Poikkeuksen tekee Ristin Voiton julkaisemien Jylhän laulujen sovittaja Seppo J. Järvinen.

Kuvio 3. Esimerkki musiikin ja tekstin painotuseroista (Konsta Jylhä: Suvivirsi).

Soololaulajan tai kuoronjohtajan tehtävä on mielestäni painottaa tekstin mukaan, jotta laulun sanoma tulee selkeästi esille. Se vaatii sana- ja sävelpainojen erojen ymmärtämistä ja kuorolaiselta tarkkaa keskittymistä johtajansa näytön seuraamiseen (Viitala, 2009).

Jylhän laulujen sanat ovat syntyneet uskonnollisen kokemuksen pohjalta ja niissä aiheina ovat mm. syntisyyden tunnustus, rukous, ylistys ja pelastusvarmuus.

Wiljami Niittykoski kertoo tavoitelleensa omassa musiikissaan niin kaunista ja hyvää kuin mahdollista. Erityisesti sanoituksistaan hän on ollut tarkka: ”Tekstin suhteen olen

mielestäni aika lailla kriitillinen ja vaativa sekä muodon että sisällyksen suhteen. Pitäisi olla sekä sanasointia että loppusoinnut.” (Hämäläinen, 1996).

Edellä Markku Vuori totesi, että Niittykoski pyrki lauluissaan asettamaan sanat ja sävelen tukemaan toisiaan ja sanoman ydintä, missä hän myös onnistui. J.H. Erkkö, Otto Manninen ja Hilja Haahti olivat Niittykosken runollisia esikuvia. Viimeksi mainitun teksteihin hän sävelsi useita lauluja, jotka Ahti Kuorikoski sovitti (Siionin Sävelmiä 55, 1998). Niittykosken tyttäret kertovat, että heidän isälleen kaikki kaunis oli pyhää (Hämäläinen, 1996).

Alunperin vävynsä, Aaro Kentalan, pyynnöstä Wiljami Niittykoski alkoi kirjoittaa sanoituksia myös muiden sävelmiin. Tunnetuimpia ovat Konsta Jylhän Vaiennut viulu, Friiti Ojalan Häävalssi ja Peltoniemen Hintrikin surumarssi. Myös kaustislainen sävelmä nimeltään Marjaanan Villen valssi sai Niittykosken kirjoittamat sanat, laulun nimeksi tuli Elämän virta (Hämäläinen, 1996). Wiljami Niittykoski sai myös tehtäväkseen säveltää ja sanoittaa kotiseutulaulun, Kaustisen laulun.

Vaiennut viulu

säv. Konsta Jylhä, san. Wiljami Niittykoski

On viulu vaiennut, on soitto rauennut
mi ennen helkkyen herkästi soi
iloja ihmisten, suruja sydänten.
Kauneimman kaipuun ilmoille toi,
niinkuin vain viulu soida voi.

Nyt viulu seinällään, kaivaten yksinään
muistelee häntä mi nukkui jo pois.
Hän ennen jousellaan, hyväillen soitintaan,
sen kielet sointuin hurmahan sai,
kuin taitomies voi saada vain.

On elo ihmisen kuin henkäys tuulosen,
kuin liekin leimahdus sammuva pois.
Vain hiillos muistojen hehkuvi hetkisen.

Hiljalleen tummuu – tuhkan mi jää
pois unhon tuulet lennättää.

Niin tuonen virta vie purtemme minne lie
- ei näe silmämme, uskomme vaan:
vie virta valkamaan onnen ja rauhan maan.
Soittomme uusin sävelin soi
niinkuin vain siellä soida voi.

Kaustisen laulu

säv. ja san. Wiljami Niittykoski

Kotikuntamme Kaustinen sulle me
sydäntunteemme laulain tulkitsemme.
Oothan sä meidän lapsuuden kehto
nuoruuden, haaveiden, lempemme lehto.
Täällä onnemme on, täällä juuremme on
niit ei myrskytkään murtaa voi.

Sukupolvien menneiden muistoa me
aina vaalia kiittäin tahdomme.
Lahjasta laulun soinnista soiton
aineen ja hengen voimien voiton.
Näin myös voimamme me
hyväks' uhratkaamme
kotiseudun ja synnyinmaan.

Käännöstyöstä

Tein opintoihin liittyvää harjoittelua Kokkolan ruotsinkielisessä seurakunnassa ja kerroin siellä etsiskeleväni kaustislaisen kuoromusiikin kääntäjäksi sopivaa henkilöä. Kanttori Kristina Klingenberg ehdotti anoppiansa Anna-Lisaa. Uskaltauduin häntä kysymään ja ilahduin valtavasti, kun hän heti innostui asiasta ja sanoi mielellään yrittävänsä. Korkeasta iästään huolimatta Anna-Lisa Klingenberg työskenteli nopeasti ja tehokkaasti ja ihailtavan tekstiuskollisesti. Ruotsinnokset ovat helposti laulettavia ja melodian painotusten kanssa yhteneviä.

Klingenberg koki erityisesti Jylhän laulujen kääntämisen haastavaksi, koska – kuten edellä on mainittu - erityisesti raamattupiirissä syntyneet sanat eivät oikein melodiaan ja sen korostuksiin istu. Myöskin asian toisto useita kertoja peräkkäin asetti haasteita löytää sopivia synonyymeja rikkomatta tekstin alkuperäistä ajatusta.

Kaiken kaikkiaan Anna-Lisa Klingenberg piti käännöstyöstä ja suhtautui mahdollisuuteen kokeilla jotain ihan uutta lapsekkaan innostuneesti, silmät ilosta loistaen.

Esimerkki alkuperäisestä tekstistä, 3. säkeistö Konsta Jylhän Armon virta -laulusta (sanat Konstan tytär, Ulla Haili, muokannut Seppo J. Järvinen)

Ansioitta matkaa teen, kaikki tulee Herralta.
Armon syvyys, kestävyys, Sanan voiman pysyvyys
riittää matkaan viimeiseen Herran luokse taivaaseen.

Anna-Lisa Klingenbergin ruotsinnos samasta säkeistöstä:

Vi kan inte göra gott, allt har vi av Herren fått.
Nådens djup, uthållighet, ordets oförgänglighet
räcker på vår sista färd, hem till himlens ljusa värld.

Laulu on kokonaisuudessaan tämän työn liitteissä. (Liite 2)

4.3 Jylhän ja Niittykosken hengellisen tuotannon työstäminen

Työni tavoite, Jylhän ja Niittykosken hengellisten laulujen esille tuominen ja niiden saattaminen laajempaan tietoisuuteen, ei itse asiassa ole uusi asia. Pioneerina tässä työssä on ollut Kaustisen kanttori Markku Vuori, joka sovitti ko. lauluja ja esitti niitä yhdessä Kaustisen kirkkokuoron kanssa ympäri Suomea ja aina Ruotsissa asti. Ensimmäinen konsertti oli kesällä 1976 Kaustisen kirkossa. Kirkko pursusi väkeä ja uusintaesityksiä piti järjestää (Vuori, 1997). Samana vuonna tehtiin ensimmäinen levy. Konserttien sarja jatkui lähes kymmenen vuotta. Pelkästään Konsta Jylhän lauluista koostuvia konsertteja ja levytyksiä tekivät Eija Merilä ja Samuli Sirén.

Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena on saattaa Jylhän ja Niittykosken lauluja myös ruotsinkielisille alueille käyttöön. Vaikka tässä Kaustisen ympäristössä suurin osa ruotsia puhuvista hallitsee hyvin myös suomen kielen, tiedän, miten tärkeää on saada kuulla hyvää sanomaa omalla äidinkielellään. Huomasin tämän työskennellessäni ruotsinkielisissä seurakunnissa. Ymmärrän ja puhun ruotsia sujuvasti, mutta tärkeä tunnekieleni on oma äidinkieleni, suomi. Siksi halusin käännättää joitakin lauluja ruotsiksi, jotta äidinkielenään ruotsia puhuvat saavat laulaa ja kuunnella niitä omalla tunnekielellään. Äidinkielen merkitys tunnekielenä varsinkin ihmisen hengellisen kasvun kannalta on tärkeää. Jo Martti Luther uudistaessaan kirkkoamme kiinnitti tähän huomiota. Hän käänsi Raamatun saksaksi, jotta kansa saisi kuulla Jumalan sanaa omalla kielellään. Samoin hän kirjoitti paljon hengellisiä lauluja saksaksi.

5 Hengellinen kuoromusiikki toteutettuna

Halusin toteuttaa työni tavoitetta levittää kaustislaista kuoromusiikkia yli maakunta- ja kielirajojen myös käytännössä. Sitä varten pyysin sekä Kaustisen että Alavetelin kirkkokuorojen apua tulevaa opinnäytettäni ennakoiden jo ko. seurakunnissa työskennellessäni. Kaikki kuorolaiset suhtautuivat positiivisesti mahdollisuuteen osallistua hieman erilaiseen projektiin.

5.1 Seurakuntatilaisuudet

Kaustisen kuoro on jo kanttori Markku Vuoren aikana opetellut Jylhän ja Niittykosken kappaleet perinpohjaisesti. Työni kuoron kanssa rajoittui entisen tiedon ja taidon uudelleen lämmittämiseen ja omien ajatusteni ja tulkintojeni sisään ajoon.

Alavetelin kuoron etuoikeudeksi tuli laulaa viisi Konstan ja Wiljamin kappaletta ensimmäistä kertaa ruotsinnettuna, maailman ensiesityksenä. Laulut olivat kuorolle kokonaan uusia ja työstimme niitä hieman toista vuotta. Arvokkaan käännöstyön, josta kerroin edellisessä jaksossa, on tehnyt Anna-Lisa Klingenberg.

Ensimmäinen tilaisuus toteutettiin Evijärven seurakunnassa Etelä-Pohjanmaalla torstaina 20.2.2014. Kyseessä oli Keskellä elämää -ilta, joka tällä kertaa toteutettiin konserttina. Jotta kuoro sai hetken hengähtää, esittelin säveltäjien elämää ja ajatuksia tauottaen laulujaksoja. Kirkkoherra Aki Paavola piti iltahartauden konsertin yhteydessä. (Liite 3)

Alavetelin tilaisuus pidettiin sunnuntaina 2.3.2014 Alavetelin seurakuntakodissa. Nimenä oli Sångandakt. Sisältö oli enemmän seuramainen, kuoro lauloi muitakin kappaleita, kerroin säveltäjistä ja koko seurakunta sai osallistua virsilauluun. Iltahartauden piti Alavetelin seurakunnan diakonissa Bodil Dalhem. (Liite 3)

Konserteista saamani välitön palaute oli työtäni kohtaan kiittävää. (Marcus Söderström 20.2.2014 ja Dan Lönnqvist 2.3.2014) Johtamistapani oli virtaavaa ja sain kiitosta ammattitaidostani ja hyvästä kokonaisuuden hallinnasta. Erityisesti kiinnitettiin huomiota aloituksiin ja lopetuksiin, jotka koettiin erittäin hyväksi, jopa täydellisiksi.

Mitä kaustislaiseen musiikkiin tulee, suomenruotsalaiset palautteen antajat olivat ihmeissään, kuinka erilainen sointi ja sävelkieli näissä lauluissa on verrattuna heille tuttuun suomenruotsalaiseen musiikkityyliin. Myöskin vahva molliväritteisyys oli heille outoa ja uutta. Markku Vuoren sovitukset saivat erityishuomiota klassisesta kuorotyylistään, joka on soivaa ja kaunista kuunneltavaa. Kuoron puhtaat ja hyvät äänet saivat kiitosta samoin kuoron ilmiömäinen kyky seurata johtajansa pienintäkin vinkkiä ja ideaa. Laulut virtasivat vapaasti ja helposti.

Konsertteja valmistellessani palasin edelliseen opinnäytetyöhöni (Viitala, 2009) ja siinä esille ottamiini asioihin. Perusasiana pidän edelleen johtajan ja kuoron ymmärrystä kulloinkin esitettävän kappaleen tai teoksen kirjallisesta sisällöstä. Sanapari 'viemme viestiä' ("Vi bär bud", von Schoulz, 1946) on edelleen vahva ohjenuorani kuorotyössä. Kaikki tekemäni tähtää sanoman perille viemiseen, sen selkeään ilmaisemiseen niin, etten minä eikä kuoro ole tekstin ja kuulijan välissä häiritsevänä tekijänä. Myöskin muistutin omaan ja kuorolaisten mieliin, että maailman ainoa hyväksyttävä 'diktaattori' on kuoron tai orkesterin johtaja. Olemme kaikki samalla puolella toteuttamassa em. viestinviejän tehtävää.

5.2 Kuorolaisten kommentteja

Esitin muutamia kysymyksiä tätä projektia koskien molempien kuorojen yhdelle jäsenelle. Halusin tietää, kuinka hän on kokenut projektin ja Jylhän ja Niittykosken laulut yleensä. Halusin tietää, vaatikko niiden laulaminen enemmän kuin ns. normaali kirkkokuoro-ohjelmisto vai oliko ero olematon. Myös kysyin, miltä itse esitystilanne tuntui.

Kaustisen kirkkokuoron jäsen, Anna-Maija Mäkelä, on ollut Jylhä-Niittykoski -konserttien toteutuksessa mukana alusta alkaen. Hänen kokemansa mukaan Markku Vuori teki valtavan urakan laulujen sovittajana ja kiertueilla laulettujen konserttien johtajana. Kuorolaisen kannalta ”matkat ympäri Suomea olivat rasittavia, mutta myös antoisia, kun tunsin, että yleisö oli kiitollinen kuulemastaan”.

Mäkelä kertoo kokeneensa nämä laulut kansanlauluina, joissa on erityisen tärkeää saada sanoma esiin. ”Jos sanat on tehty, ne pitää myös kuulua vastaanottajalle!” (Vrt. Viitala, 2009). Se, että molemmat kansansäveltäjät ovat viulupelianneja kuuluu selvästi heidän hengellisessä musiikissaankin. Kummankaan laulut eivät ole helppoja laulettavia, sanoo Mäkelä.

Evijärvelle Mäkelä sanoo lähteneensä hieman aralla mielellä, koska hän ei enää säännöllisesti laula kuorossa. Hieman pelotti, josko kappaleet vielä ovat muistissa, mutta sieltähän ne löytyivät. Johtajan takia ei kuulemma tarvinnut pelätä lähteä mukaan koitokseen.

Alavetelin kirkkokuorossa laulava Margareta Rannisto vastasi kysymyksiini seuraavasti:

”Jag har upplevt tiden under din ledning som trevlig, inspirerande och motiverande, men också krävande.” Hänen mielestään lauluhartaus onnistui melko hyvin ja tulos oli kohtalainen, vaikka akustiikka seurakuntatalolla ei ole kovin hyvä.

”Projektid har varit helt annorlunda än vad kören är van med”, sanoo Rannisto. ”Vi har fått lära oss tonbildning och nyanserat sång. Du har lärt oss TÄNKA på vad vi sjunger! Också har disciplin inom övningarna varit hårdare än vanligt.”

Ranniston mielestä kaikki kaustislainen musiikki on hyvää. Kaustislainen sävelkulku on erikoinen ja erilainen verrattuna hänen ja Alavetelin kuoron aikaisemmin laulamiin lauluihin. Rannisto mainitsee erityisesti mollisointukulun, joka hänen mielestään on koskettavaa ja kaunista.

6 Pohdinta

Tätä työtä tehdessäni opin itse valtavasti uusia asioita, jotka ovat koko ajan olleet käden ulottuvilla, mutta joihin en koskaan ennen ole paneutunut.

Tutkiessani kansanmusiikin syntyä ja sen funktioita, ymmärsin yhä enemmän, miten elimellinen osa koko kulttuuria ja yhteiskuntaa musiikki on. Olen aikaisemmin laulunopettajana toimiessani valottanut oppilailleni, mihin historian hetkeen ja elämänvaiheeseen kulloinkin käsillä oleva laulu liittyy. Se, että musiikki ei ole kaikista muista toiminnoista irrallinen saareke, selkeytyi tämän työn myötä.

Kaustisella elämäni asuneena olen kasvanut kirjaimellisesti keskellä kansanmusiikkijuhlia: vanhempieni koti on kylän keskellä, juhlapaikan kupeessa. Siitä huolimatta pelimanniperinne on jäänyt minulle vieraaksi. Ehkä siksi, että oma musiikillinen harrastukseni on suuntautunut enemmän klassiseen musiikkiin. Tutustuessani nyt Jylhän ja Niittykosken pelimannitaustaan ja kaustislaisen kansanmusiikin erityispiirteisiin, on ajatusmaailmani ja ymmärrykseni näiltä osin avartunut todella paljon. Ja kuitenkin uutta oppiessaan sitä miettii aina, miten vähän sitä loppujen lopuksi osaakaan.

Jollain tavalla Konsta ja Wiljami 'kuuluvat kalustoon' Kaustisella. He vain ovat ja sillä siisti. Siksi työni yhteydessä heidän elämäänsä tutustuminen oli myös arvokas kokemus. Erityisesti heidän kohtaloistaan löytyneet yhteiset piirteet saivat miettimään luovuuden ja herkkyyden vaikutusta heidän tuotantoonsa. Ja jollain tapaa heihin paremmin tutustuessani tutustuin myös itseeni, omaan herkkyyteeni ja luovuuteeni.

Kuorojen kanssa työskentely on ollut mielenkiintoista ja palkitsevaa. Haasteitakin on ilmennyt, mm. erilaiset käsitykset harjoittamisesta ja tulkinnasta, mutta olen rohkeasti heittäytynyt olemaan diktaattori musiikillisissa asioissa (Viitala, 2009). Kuten kuorolaisten kommentista ilmenee, projekti on ollut kaikinpuolin antoisa.

Tavoitteeni viedä kaustislaista hengellistä kuoromusiikkia laajemmalle on tämän opinnäytetyön avulla saanut hyvän alun. Haluaisin jatkaa laulujen käännettämistä ruotsiksi ja muillekin kielille, mikäli mahdollisuuksia löytyy. Jylhän ja Niittykosken laulut ovat eräs haara kaustislaisen musiikin suuressa puussa ja jo sen perusteella, mutta myös itsessään, arvokkaita ja säilyttämisen ja käyttämisen arvoisia. Haasteena näen vielä mahdollisuuden viedä kaustislaista hengellistä kansanmusiikkia kansainvälisille areenoille. Tämän työn arvokas tulos oli kotimaan kielirajan ylittäminen.

Työn puitteissa on tullut esiin useita kiinnostavia asioita, joita voisin myöhemmin tutkia tarkemmin. Tällaisia ovat esim. kaustislainen viulunsoittotyö, Salonkylän rikas ja monipuolinen kulttuuriharrastus 1900 -luvun alkupuolella, Wiljami Niittykosken runous ja kirjoitukset ja sekä hänen että Konsta Jylhän ajatusmaailman syvempi tutkiminen. Tämä työ on kuitenkin pitänyt rajata koskemaan vain tiettyä aluetta, edellä mainittuja olen vain sivunnut. Niistä on olemassa hyvää lähdekirjallisuutta, joista lähdeluettelossa on mukana esim. Niittykosken nuottikirja, joka sisältää Salonkylän historiaa (Kangas ym. 1980) ja Kaustislaisia pelimannisävelmiä 1, jossa kuvataan kaustislaista soittotyöä (Kangas ym. 1972).

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöhöni liittyvä työskentely on ollut hyvin antoisaa ja rikasta, joskin myös haastavaa ja aikaavievää. Uskon vahvasti, että erityisesti Jylhän ja Niittykosken laulujen ruotsinnokset tulevat Suomen ruotsinkielisellä alueella mielenkiinnolla vastaanotetuiksi.

Päätösanoiksi lainaan tässä itseäni puhuttelevan jakson Wiljami Niittykosken runosta
Sävelten taika:

*”Se laulajan onni suurin ois,
ei saaden vaan antaen, että vois
näin vallata mielet laulullaan,
sävelmaailmoin johdattaa kuuntelijan.
Jos vaikka vain pienen hetkenkään
hälle parhaintaan antaa vois.”*

Lähteet

- Asplund, A. & Hako, M. (toim.) (1981). *Kansanmusiikki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura*, Vaasa: Vaasa Oy.
- Cederholm, C. (2013). ”*Du sköna sång, vårt bästa arv*”, *kanonisering av en sångskatt ur ett hermeneutisk perspektiv*, Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Helistö, P. (1997). *Konsta*, Kansanmusiikki-instituutti, Kaustinen: Gummerus.
- Hämäläinen, M. (toim.) (1996). *Wiljami Niittykoski – säveliään suurempi*, SLEY-Kirjat Oy. Vaasa: Kirjakas.
- Järvelä M. (2014). Suullinen kommentti.
- Kangas J. & Järvelä M. (1972; 1973; 1975). *Kaustislaisia pelimannisävelmiä 1-3*. Kaustisen pelimanniyhdistys. Kokkola: Keski-Pohjanmaan kirjapaino Oy.
- Kangas, J. & Westerholm, S. (1980). *Viljami Niittykosken nuottikirja*, Kansanmusiikki-instituutti, Kaustinen, Alajärvi: Alaprint Oy.
- Konstan parhaat*. (1970). Nuottivihko. Helsinki: Edition Coda.
- Koululaisen uusi tietosanakirja* (KUTSK) nro 3. (1974). Porvoo: WSOY.
- Mäkelä, A-M. (2014). Kirjallinen haastattelu.
- Nisonen, K. (2014). Puhelinkeskustelu.
- Paavola, H. (1995). *Vaarini Viljami Niittykoski*. Kaustinen: Kaustisen seurakunnan joululehti.
- Pulakka, P. (toim.) (1995) *Keskipohjalaisia elämäkertoja*. Keskipohjanmaa-säätiö. Kokkola: Kppaino.
- Rannisto, M. (2014). Kirjallinen haastattelu.
- Saunio, I. (toim.) (1987). *Kansanmusiikista populaarimusiikiksi, aineistoa kansanmusiikin teemavuoden seminaarista 14 – 15.2.1987*. Helsinki: Kansanmusiikin keskusliitto.
- Siionin sävelmiä 55, Kirkkauteen*. (1998). Wiljami Niittykosken hengellisiä lauluja Hilja Haahden teksteihin. Helsinki: SLEY-Kirjat Oy.
- Sohlmans musiklexikon*. (1975). Stockholm: Sohmans Förlag AB.
- Suuri musiikkitietosanakirja*. (1990). Keuruu: Weilin + Göös, Otava.
- Tilikkutäkki*. (1999). Perhönjokilaakson sukututkimusyhdistyksen lukemisto 2. Kaustinen: Eke-tuote.
- Toivonen, E. (1995). *Viulujen ja naularistien Kaustinen*. Jyväskylä: Gummerus.

Toivonen, E. (2003). *Kassos paikkaa, sano kaustislainen*. Murremaantieteellinen ja asutushistoriallinen tutkimus, Vaasa: E.Toivonen.

Valtonen, O. (1975). ”*Konstan paras valssi*”, artikkeli Viikkosanomissa nro 42, 16.10.1975

Viitala, A. (2009). *Viestin välittyminen laulujen avulla*. Musiikkioppilaitoksen opettaja, K-PAMK, musiikin koulutusohjelma, Kokkola.

Virkkala, K. (2012). Suullinen haastattelu.

Vuori M. (2013). Suullinen haastattelu 3.10.2013.

Vuori M. (1997). *Hengellinen kansanmusiikki*. Esitelmä valtakunnallisilla kansantaitepäivillä Kaustisella 1997.

Westerholm, S. (1985). *JU PET Sanoi Santeri*. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 19. Kokkola: Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy.

Wikipedia

Liitteet

Liite 1. Hengellisten laulujen luettelo

KONSTA JYLHÄ

Ilovirsi matkalla taivaaseen, SATB-kokoelma, sov. Markku Vuori (1978)

Pyhäaamu Herran temppelissä

Ilovirsi matkalla taivaaseen

Uus virsi Herran armosta

Kotimatalla

Joululaulu ”Sävel joulun soi” , **Julsång**, övers. A-L.Klingenberg (Liite 2)

Käsinkirjoitettuja, SATB sov. Markku Vuori

Vaiennut viulu

Kansansoittajan kehtolaulu

Kiitä Herraa nyt sieluni kiitä

Suvivirsi

Äidin rukous, soolo + SATB

Maista nyt taivasta

Armon virta, **Nådens flod**, övers. A-L.Klingenberg (Liite 2)

Joululaulu ”Joulun aatto nyt saa” , **Julsång**, övers. Eva Björk

Taivaallinen Kuningas kutsuu

Muita:

Joululaulu ”Joulun aatto nyt saa” SATB, sov. Jarmo Kotaja

Kehtolaulu, SATB, sov. Jarmo Kotaja

Vaiennut viulu, SATB, sov. Karl Gustaf Sundman, **Violinen som tystnat**,
övers. Siv Saarukka

Vaiennut viulu, SATB, sov. Aaro Kentala

Suvivirsi, TTBB, sov. Markku Vuori

Luopuneen rukous, Vaienneen viulun sävelmä, Lasarus-veljien sanat

Älköön sydämesi olko murheinen

Konsta Jylhän hengellisiä lauluja, Ristin Voitto (1980), soolo + piano,
sov. Seppo J. Järvinen

Ilovirsi matkalla taivaaseen

Pyhäaamu Herran temppelissä

Kultainen kotini

Rauhan maa

Kotimatalla

Kiitos ja ylistys Herralle

Suvivirsi

Maista nyt taivasta

Kiitoslaulu

Joululaulu ”Joulun aatto nyt saa”

Kristityn vaellus

Elämän kulku
Taivasikävää
Ylistyslaulu Jeesukselle
Golgatan tie
Lunastettujen kiitoslaulu
Taistelulaulu
Ihana on Siion virtoinensa
Pyhäinpäivänä
Kristuskallio
Taivaallinen Kuningas kutsuu

Toinen Ristin Voiton julkaisu (1984), soolo+piano, sov. Seppo J. Järvinen

Äidin rukous
Rakkauden sanoja
Valmiista teoista
Kiitoksessa on voima
Vielä hetki
Voittovirsi
Kiitä Herraa nyt sieluni
Tulkaa minun tyköni
Lapsenlapselleni
Häävirsi
Kun mietin elämää
Kohottakaa riemuhuuto Herralle
Siipiesi suojahan
Isän koti
Ilo Herrassa
Luvattu, kaunis maa
Ääni Herran
Vanhusten marssi
Oon onnellinen
Tule Jeesus
Uutta virttä nyt laulaa
Karitsan häät
Armon virta

WILJAMI NIITTYKOSKI

Ilovirsi matkalla taivaaseen, SATB-kokoelma, sov. Markku Vuori (1978)

Sinun rauhasi anna mulle
On maa, on autuaitten maa
On voittanut sankari Juudaan
Iitalaulu, **Aftonsång**, övers. A-L.Klingenberg (Liite 2)

Käsinkirjoitettuja, SATB, sov. Markku Vuori

Aikani
Kalliopohja
Kotimatalla

Sankarisuru, **Hjältesorg (Till de stupades minne)**, övers. A-L.Klingenberg (Liite 2)
Ristin juurella
Jäähyväismarssi, **Avskedssång**, övers. A-L.Klingenberg (Liite 2)
Taas kaikki kauniit muistot
Elon virran rannoilla

Siionin sävelmiä 55, SATB-kokoelma, Hilja Haahden teksteihin, sov. Ahti Kuorikoski
(1998)

Sydämeni joulu
Ristin juurella
En kysy miksi
Meren tiedän
Kevään kirkkautta
Kunnia Herran
Päivän lämpöä
Paimen
Hyvässä turvassa
Sinun rauhasi
Iltarukous
Tule luokseni
Kotimatalla

Viljami Niittykosken Nuottikirja, Kansanmusiikki-instituutti, 1980
(sisältää myös muita kuin hengellisiä lauluja sekakuorolle)

Iltarauha, SATB
Rukous valolle, SATB
Sankari-suru, SATB
Taas kaikki kauniit muistot, SATB

Muita:

Uskon kirkkauteen, sov. Kaarina Nisonen
Isä meidän, säv+san+sov W.Niittykoski
Rukous, säv+san+sov W.Niittykoski
Joulurukous, myös: Sodan joulu
Airin ja Taunon häälaulu, duetto

Liite 3. Musiikkiesitysten ohjelmat

”Ei näe silmämme, uskomme vaan”

hengellistä kuoromusiikkia Kaustiselta –

Evijärven kirkossa 20.2.2014 Kaustisen kirkkokuoro, Aira Kentala

Konsta Jylhä (1910 – 1984)

Pyhäaamu Herran temppelissä

Kiitä Herraa, nyt sieluni, kiitä

Joululaulu

Markku Vuori (1947 -): Joulullan rauha

Jylhä

Maista nyt taivasta

Taivaallinen kuningas kutsuu

Armon virta

Vuori: Katso, Hän kantoi tuskamme

Wiljami Niittykoski (1895 – 1985)

Ristin juurella

On voittanut sankari Juudaan

Konsta Jylhä: Uus virsi Herran armosta

Wiljami Niittykoski

Rukous

Jäähyväismarssi

Sankarisuru

Kotimatalla

Hartaus, khra Aki Paavola

Iltalaulu

Kaikki sovitukset Markku Vuori

Sångandakt i Nedervetil församlingshemmet 2.3.2014 kl 19

Nedervetil kyrkokör, Aira Kentala, Bodil Dalhem

Kyrkokör sjunger:

Tack min Far för nåden (M.Green)

Gå varsamt min kristen (koral från Rättvik)

Bar du min börda (C.H.Morris)

Konsta Jylhä: Julsång ”Sköna julsånger..”

Julsång ”Julens afton vi får...”

Nådens flod

WiljamiNiittykoski: Hjältesorg

Avskedssång

Församlingspsalmer:

476, 166, 432, 172, 274

Aira berättar om Jylhä och Niittykoski på lämpliga ställen inom kvällens gång.

Bodil håller en kvällsandakt.

Liite 4. Purppuripelimannit

Wikipedia kertoo Purppuripelimanneista seuraavaa:

Purppuripelimannit aloitti 1946 aikoihin ja soitti aluksi vaihtelevissa kokoonpanoissa. 1948 vakiintui kokoonpanoksi kaksi viulua, harmooni ja kontrabasso. 1950 -luvun puolivälissä yhtye äänitti Yleisradiolle keskeisimmän kaustislaisen pelimanniohjelmiston. Purppuripelimanneissa soittivat siihen aikaan viulua Elias Kentala ja Konsta Jylhä, kontrabassoa Veikko Järvelä ja tämmärinä oli Veli Valo. Kerrotaan, että Purppuripelimannit oli ensimmäinen pelimanniyhtye, joka otti säästyssoittimeksi kontrabasson.

Liite 5. *sanastoa ja lyhenteitä

- tämmätä, säestää soinnuilla (harmoonilla), virittää soitin, haastaa kärkeille (nykyruotsi 'stämman')
- IFMC International Folk Music Council, myöhemmin (1980) International Council for Traditional Music
- KUTSK Koululaisen uusi tietosanakirja
- SATB Sekakuoro: Sopraano, Alto, Tenori, Basso.
- TTBB Mieskuoro: Tenori 1, Tenori 2, Basso 1, Basso 2.